

فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی در متون فارسی (از آغاز تا پایان دوره صفویه)

استاد راهنما: سهراب فاضل

استاد مشاور: سید اسماعیل افتخاری

پژوهشگر: سلمان ساکت

دفتر واژه‌گزینی نظامی ستاد کل نیروهای مسلح

۱۳۸۹

سرشناسه

ساکت، سلمان، ۱۳۵۸ -

عنوان و پدیدآور

فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی در متون فارسی (از آغاز تا پایان دوره صفویه)
پژوهشگر سلمان ساکت؛ استاد راهنما سهراب فاضل؛ استاد مشاور اسماعیل افتخاری؛
به کوشش دفتر واژه‌گزینی نظامی ستاد کل نیروهای مسلح.

مشخصات نشر

تهران: روناس، ۱۳۸۹.

مشخصات ظاهری

ص: ۳۸۸.

شابک

۹۷۸-۹۶۴-۷۵۸۷-۵۲-۵

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

موضوع

علوم نظامی -- واژه‌نامه‌ها -- فارسی

شناسه افزوده

فاضل، سهراب

شناسه افزوده

افتخاری، سید اسماعیل

شناسه افزوده

ستاد کل نیروهای مسلح، دفتر واژه‌گزینی نظامی.

رده بندی کنگره

۱۳۸۹ ف ۲/س ۲۵/۲

رده بندی دیویی

۳۰۰/۲۵۵

شماره کتابخانه ملی

۲۲۳۸۹۲۹



فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی در متون فارسی (از آغاز تا پایان دوره صفویه)

به کوشش: دفتر واژه‌گزینی نظامی ستاد کل نیروهای مسلح

تدوین و پدید آورنده: ستاد کل نیروهای مسلح، دفتر واژه‌گزینی نظامی

ناشر: روناس

ویراستار: سید اسماعیل افتخاری

صفحه‌آرایی: حسن محرابی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مرکز چاپ و نشر سازمان عقیدتی سیاسی ناجا (چاپ ایمان)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۵۸۷-۵۲-۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول (زمستان ۸۹)

کلیه حقوق این اثر به دفتر واژه‌گزینی نظامی ستاد کل نیروهای مسلح تعلق دارد.

غیر قابل فروش

www.ketab.ir

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱	مقدمه
۱۷	پیشینه تحقیق
۲۱	شیوه پژوهش
۲۹	فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی
۳۴۵	مدخل‌ها
۳۷۹	منابع و مأخذ

www.ketab.ir

مقدمه

زبان فارسی زبان رسمی کشور ایران است و یکی از پایه‌های استوار فرهنگ و از مهم‌ترین عناصر وحدت ملی به شمار می‌آید، ولی امروزه تسلط زبان‌هایی چون انگلیسی و فرانسه آن را تهدید می‌کنند.

در دوران ما تعاملات و تبادلات سیاسی، فرهنگی و علمی - جدا از فرصت‌ها و بسترهایی که فراهم آورده است - تهدیدها و مشکلاتی نیز در پی داشته است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها ورود واژه‌ها و اصطلاحات زبان‌های مسلط جهان به زبان‌های دیگر است. به سخن دیگر داد و ستدهای مرسوم در عرصه‌های مختلف به‌طور طبیعی زبان‌های گوناگون را به پذیرش واژه‌ها و اصطلاحات زبان‌های دیگر وادار کرده است، با این همه زبان‌هایی که غنا و پویایی کمتری دارند، اثرپذیرتر و نفوذیافتنی‌تر هستند. بنابراین باید برای هر دو زمینه ذکر شده یعنی غنا و پویایی زبان اندیشید و کوشش‌ها را بر رشد بیشتر آن‌ها متمرکز ساخت.

بی‌تردید آشنایی با داشته‌های زبانی و آگاهی کامل از گستره واژه‌ها و اصطلاحات قدیمی و تاریخی که پیشینیان ما آن‌ها را به کار برده و در موارد گوناگون از آن‌ها بهره گرفته‌اند، می‌تواند از یک سو بر غنای هر چه بیشتر زبان

بیفزاید و از سوی دیگر می‌تواند بستر مناسبی را برای واژه‌سازی و معادل‌یابی فراهم آورد و بدین‌گونه به پویایی زبان ما کمک شایانی بنماید.

در این میان واژه‌گزینی نظامی اهمیتی دوچندان دارد، چرا که به‌دلیل گسترش روزافزون تسلیحات نظامی و اختراعات فراوان در این زمینه میزان ورودهای واژه‌های بیگانه نظامی بسیار زیاد است. همچنین بخش‌های نظامی و انتظامی از قدرت اجرایی و توانایی لازم برای رواج واژه‌ها و اصطلاحات معادل برخوردارند.

در این راستا دفتر واژه‌گزینی نظامی ستاد کل نیروهای مسلح بر آن شد تا فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات نظامی در متون فارسی (از آغاز تا پایان دوره صفویه) را تدوین کند و بدین‌گونه فهرستی از گنجینه زبان فارسی را در زمینه واژه‌ها و اصطلاحات نظامی در دسترس مسئولان امر واژه‌گزینی قرار دهد.

تاریخچه واژه‌گزینی در ایران حاکی از آن است که تلاش‌های واژه‌سازانه در فارسی معاصر با پرچمداری نظامیان آغاز گشت و امروز نیز این قشر غیور و دلسوز، بیش از سایرین دغدغه حفظ میراث گرانبهای فرهنگ اسلامی و زبان فارسی را در دل دارند.

سال ۱۳۰۳ هجری شمسی پس از برپایی انجمنی متشکل از نمایندگان وزارت جنگ و وزارت فرهنگ وقت، به‌طور رسمی واژه‌گزینی در ایران آغاز شد و ظرف یک سال حدود سیصد کلمه به تصویب رسید. در سال ۱۳۱۳ در وزارت جنگ مقدمات تشکیل یک مرجع رسمی برای حمایت و پشتیبانی از زبان فارسی فراهم گردید.

در اردیبهشت سال ۱۳۱۴ فرهنگستان زبان فارسی با اهداف بلندی شکل گرفت که یکی از آن‌ها جایگزینی واژه‌های فارسی در برابر کلمات بیگانه بود. اینک فرهنگستان زبان و ادب فارسی در بخش واژه‌گزینی با حدود پنجاه گروه تخصصی واژه‌گزینی، طی سه دوره فعالیت خویش تعداد فراوانی کلمه و اصطلاح فارسی را به تصویب رسانده است. دفتر واژه‌گزینی نظامی نیز با همکاری

فرهنگستان زبان و ادب فارسی در روندی منظم و مستمر با بهره‌گیری از تمام توان علمی و اجرایی خویش، در صدد واژه‌یابی، معادل‌گزینی، تصویب کلمات و اصطلاحات نظامی و تدوین روش‌های بهینه‌ی اصلاح و تقویت امور زبانی (نوشتاری و ویرایشی) در نیروهای مسلح کشور است.

www.ketab.ir